

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки підприємства та організації підприємницької діяльності
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
(шифр та найменування спеціальності)
за освітньою програмою «Економіка підприємства та організації
підприємницької діяльності»

на тему:
**«ШЛЯХИ ЗНИЖЕННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ
В ПАТ «ОДЕСКАБЕЛЬ»**

Виконавець:

студентка факультету економіки та
управління підприємництвом
Черній Таїсія Вікторівна _____
(прізвище, ім'я, по батькові) / підпис/

Науковий керівник:

доктор економічних наук, професор
(науковий ступінь, вчене звання)
Кошельок Галина Володимирівна _____
(прізвище, ім'я, по батькові) / підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. В сучасних кризових умовах ведення господарської діяльності вивчення шляхів зниження собівартості продукції є надзвичайно актуальним питанням для будь-якого промислового підприємства, яке прагне підвищити свою конкурентоспроможність, покращити фінансові показники та забезпечити подальший стійкий розвиток.

Це пов'язано з тим, що зниження собівартості дозволяє промислового підприємству знижувати ціни на свою продукцію, що робить її більш привабливою для споживачів і сприяє збільшенню обсягів продажу. В свою чергу, ефективне управління витратами дозволяє вкласти більше коштів у підвищення якості продукції без збільшення її вартості, а аналіз та зниження витрат сприяє ефективнішому використанню ресурсів, що позитивно впливає на фінансові результати підприємства.

Оптимізація витрат може допомогти уникнути скорочення персоналу в умовах економічних труднощів, що сприяє збереженню робочих місць і стабільності в колективі. Ефективне управління витратами дозволяє підвищувати заробітну плату працівників, покращуючи мотивацію та продуктивність праці.

Значний науковий внесок у розробку економічної сутності собівартості продукції підприємства та шляхів їх зниження зробили такі вітчизняні науковці, як: О. Є. Александрова, М. М. Андрієнко, І. М. Бойчик, Н. М. Бондаренко, О. С. Брагіна, О. В. Брушницька, Є. М. Гелеверя, М. Г. Грещак, С. В. Гриб, Г. В. Гришук, Т. В. Гулик, М. П. Денисенко, А. З. Дідик, Н. І. Дуляба, Т. А. Ільницька, А. С. Заговора, Л. Л. Ковальська, А. Ю. Козаченко, Л. Д. Костакова, О. М. Кубецька, І. В. Омецінська, О. В. Онищенко, П. Г. Перерва, М. І. Петренко, Л. П. Рибаківа, Н. В. Романченко, Р. В. Севастьянов, А. П. Сиротинська, А. М. Ткаченко, Н. М. Тополенко, О. Г. Череп, Л. М. Яременко. Проте, незважаючи на значну кількість навчально-методичних матеріалів, наукових праць і розробок, питання пошуку резервів зниження собівартості продукції підприємства потребують подальших наукових розробок.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних та практичних засад зниження собівартості продукції промислового підприємства.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні **завдання:**

- 1) з'ясувати поняття, види та функції собівартості продукції підприємства;
- 2) охарактеризувати особливості формування собівартості продукції підприємства;
- 3) розглянути наукові підходи щодо шляхів зниження собівартості продукції підприємства;
- 4) провести загальну характеристику господарської діяльності ПАТ «Одескабель»;

- 5) здійснити оцінку економічних показників господарської діяльності ПАТ «Одескабель»;
- 6) проаналізувати витрати та собівартість продукції ПАТ «Одескабель»;
- 7) розробити заходи зі зниження собівартості продукції ПАТ «Одескабель»;
- 8) обґрунтувати економічну ефективність розроблених заходів.

Об'єктом дослідження в бакалаврській роботі виступає господарська діяльність промислового підприємства ПАТ «Одескабель».

Предметом дослідження в бакалаврській роботі є шляхи зниження собівартості продукції в ПАТ «Одескабель».

Методи дослідження. У процесі написання роботи було використано ряд загальнонаукових та спеціальних методів дослідження. Так, під час вивчення теоретичних засад собівартості продукції підприємства застосовні такі методи, як аналіз наукової літератури, метод ключових понять, індукція, дедукція, порівняння, системний підхід. Для здійснення аналізу господарської діяльності ПАТ «Одескабель» використано метод економіко-статистичного аналізу, метод горизонтального та вертикального аналізу, індексний метод, а також табличний і графічний методи. Обґрунтування шляхів зниження собівартості продукції ПАТ «Одескабель» проводилося з допомогою методів наукової абстракції, проектного аналізу та узагальнення отриманих результатів.

Інформаційну базу дослідження складають фінансова та статистична звітність ПАТ «Одескабель», монографії, наукові статті, аналітичні доповіді вітчизняних і зарубіжних вчених в сфері економіки підприємства, фінансового менеджменту та економічного аналізу, законодавчі документи, електронні ресурси світової мережі Internet, а також результати власних досліджень.

Бакалаврська робота складається зі вступу, трьох розділів, які об'єднують сім підрозділів, висновків, списку використаних джерел із 42 найменувань. Загальний обсяг бакалаврської роботи становить 71 сторінку комп'ютерного тексту, вона містить 26 таблиць та 20 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Теоретичні засади собівартості продукції підприємства»** теоретичні аспекти собівартості продукції підприємства, визначено, види та функції собівартості продукції, особливості формування собівартості продукції.

У другому розділі **«Аналіз господарської діяльності ПАТ «Одескабель»»** проведений аналіз собівартості продукції ПАТ «Одескабель».

У третьому розділі **«Обґрунтування шляхів зниження собівартості продукції ПАТ «Одескабель»»** запропоновано заходи щодо зниження собівартості продукції, а саме зниження за рахунок зміни постачальників сировини та матеріалів та створення посади «контролер витрат» у складі фінансового відділу підприємства.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. Собівартість продукції – це грошовий вираз сукупності витрат підприємства, пов'язаних із виробництвом і реалізацією продукції. Собівартість продукції виступає якісним показником, в якому концентровано відображаються результати господарської діяльності підприємства, її досягнення та наявні резерви. Собівартість продукції класифікується за різними ознаками: за складом витрат (технологічна, виробнича, маржинальна, заводська); за ступенем узагальнення даних (повна, індивідуальна, середньогалузева); за часом (планова, фактична); за складом продукції (товарної, валової та реалізованої продукції) тощо. Основними функціями собівартості продукції є: оціночна, контрольна, ціноутворююча, прогностична, аналітична, мотиваційна та інформаційна.

2. Формування собівартості продукції – це процес визначення сукупних витрат підприємства на виробництво та реалізацію продукції. Управління формуванням собівартості продукції підприємства передбачає складання кошторису витрат – документа, який містить детальний перелік і оцінку всіх витрат, необхідних для здійснення виробництва продукції. Для визначення собівартості окремих видів продукції витрати групують за статтями калькуляції. Калькулювання собівартості продукції можна здійснювати різними методами: методом повної собівартості, методом змінних витрат, методом нормативної собівартості, методом процесного або позамовного калькулювання.

3. До основних шляхів зниження собівартості продукції підприємства можна віднести: оптимізацію виробничих процесів, зниження витрат на матеріали та сировину, підвищення продуктивності праці, більш ефективного використання ресурсів, зниження витрат на утримання обладнання, удосконалення управлінських процесів; зниження витрат на збут та логістику; оптимізація кредитного портфеля та умов фінансування; поліпшення якості.

4. ПАТ «Одескабель» – це відоме одеське промислове підприємство, яке займається виробництвом різноманітної кабельно-провідникової продукції. Сучасне технологічне обладнання, потужна випробувальна база ПАТ «Одескабель» забезпечують випуск якісних та надійних кабелів із різними видами ізоляції. Продукція ПАТ «Одескабель» враховує потреби практично всіх галузей господарства: енергетики, оборонного комплексу, транспорту, машинобудування, будівельної індустрії тощо. Організаційну структуру ПАТ «Одескабель» можна віднести до лінійно-функціонального типу. Вона цілком відповідає сфері діяльності підприємства та його розміру.

5. Проведена оцінка фінансово-економічних показників господарської діяльності ПАТ «Одескабель» свідчить про скорочення обсягів господарювання підприємства протягом 2021-2023 років. На даний момент часу ПАТ «Одескабель» є недостатньо ліквідним та неплатоспроможним, при цьому всі показники ліквідності підприємства в динаміці скорочуються. Також ПАТ «Одескабель» є фінансово нестійким підприємством. В динаміці

відбулося скорочення всіх видів прибутку підприємства в 2022-2023 роках. На кінець 2023 року ПАТ «Одескабель» отримало чистий збиток у розмірі 42951 тис. грн. Отже, можна стверджувати, що тільки в 2021 році ПАТ «Одескабель» здійснювало ефективну господарську діяльність, в 2022-2023 роках підприємство ввійшло в зону збитковості.

6. В цілому за 2021-2023 роки повна собівартість виготовленої та реалізованої продукції ПАТ «Одескабель» зменшилася на 171204 тис. грн. (8,14%). Більшим чином це відбулося за рахунок зменшення собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) на 204584 тис. грн. (11,87%). Найбільшу питому вагу в структурі сукупних витрат ПАТ «Одескабель» займає собівартість продукції. При цьому в динаміці вона зменшилася з 81,95% у 2021 році до 78,62% у 2023 році. В свою чергу, операційні витрати ПАТ «Одескабель» за 2021-2023 роки зменшилися на 199980 тис. грн. (9,46%). Найбільшу частку в загальному обсязі операційних витрат (більше 70%) займають витрати на закупівлю матеріалів. Частка собівартості реалізованої продукції ПАТ «Одескабель» в загальних доходах підприємства достатньо висока та має динаміку до збільшення. Витрати ПАТ «Одескабель» на 1 гривню реалізованої продукції за 2021-2023 роки майже не змінилася.

7. Висока частка собівартості реалізованої продукції ПАТ «Одескабель» в загальних доходах підприємства та її збільшення в 2023 році, а також погана організація управління витратами на підприємстві, вимагають розробки заходів зі зниження собівартості продукції. До таких заходів слід віднести: зниження витрат на закупівлю сировини та матеріалів за рахунок зміни їх постачальників, а також створення на підприємстві посади «контролер витрат» у складі фінансового відділу. Перспективним напрямом зниження собівартості кабельно-провідникової продукції ПАТ «Одескабель» є зменшення залежності підприємства від наявних постачальників сировини та матеріалів. Щоб зменшити витрати на їх закупівлю ПАТ «Одескабель» слід співпрацювати з новими постачальниками: ТОВ «ГД Арсенал-Україна» (виробник мідної катанки та мідного профілю), ТОВ «Укртрубопрокат» (виробник алюмінієвої катанки) та ТОВ «Карпатнафтохім» (виробник полівінілхлориду). Також, на даний момент часу в ПАТ «Одескабель» існує об'єктивна необхідність введення в штатний розклад підприємства посади «контролер витрат», який би об'єднав у своїй діяльності функції управління та оптимізації витрат. Основна мета цієї посади полягає в контролі та аналізі витрат підприємства, а також у забезпеченні ефективного використання наявних ресурсів.

8. Проведені розрахунки показали, що у разі часткової закупівлі ПАТ «Одескабель» струмопровідних металів та ізоляційних матеріалів в нових постачальників підприємство зможе зекономити 31,87 млн. грн., що приведе до зменшення собівартості продукції у плановому році на 1,65%. В свою чергу, створення в ПАТ «Одескабель» посади «контролер витрат» підвищить ефективність управління витратами на підприємстві, результатом чого стане зниження собівартості продукції на 37,6 млн. грн. (1,95%). Розроблені заходи зі зниження собівартості продукції ПАТ «Одескабель» є ефективними, а значить їх доцільно впроваджувати в практичну діяльність підприємства.